

Bitlis Nire? Talas Nire? Dayanmak Lazım Dayan Bre

Engin ÜNSAL

Annem babam Dağıstan doğumlu insanlar. 1917 Devrimi'nden sonra bağımsız cumhuriyet kurmak isteyen Dağıstan üzerinde Rus Devleti'nin baskıları artınca halk Türkiye'ye göç etmeye başlamış. Babam ve annem aileleriyle Türkiye'ye geldiklerinde Padişah Sultan Reşat, "Gidin gezin ve yer beğenin size orayı vereyim, orada yerleşin." demiş. Bunun üzerine göç kfilesinin büyükleri Marmara Denizi etrafında gezinmişler ve Yalova'nın 14 kilometre uzağında, Bursa yolu üzerinde bulunan dağlık alanı geldikleri Dağıstan'ın coğrafyasına benzetip, yoldan üç kilometre içeride ormanla kaplı dağlık alanı beğendiklerini Sultan Reşat'a bildirmişler. Sultan bir fermanla o beldeyi Dağıstan göçmenlerine verdiğini ilan etmiş.

Göçmenler ilkel koşullarda yaşamlarını sürdürmeye çalışarak, örneğin; babam odun kömürü imal ederek, iki çuval kömürü at sırtında Yalova'ya götürüp satarak ve karşılığında bir çuval un alarak ailesini o bir çuval unla geçindirmeye katkıda bulunmuş. Derken bir gün köye devlet yetkilileri gelmiş ve Cumhuriyet yönetiminin köy çocuklarını yatılı okullarda okutmak istediğini bildirmiş ve askeri okul ile polis kolejinde okutmak üzere isim istemiş. köy muhtarı babamın adını polis kolejine gidecekler listesine yazmış.

Okulu başarı ile tamamlayan Rifat Ünsal önce İzmit'te polis olarak göreve başlayarak sonrasında Adana, Tatvan, Bitlis'te görev yaptı. Ben ilkokula Adana'da başladım. İkinci, üçüncü sınıfı Tatvan'da, dördüncü sınıfı Bitlis'te okudum. Bitlis'teki okulum bir dere kenarındaydı ve baharda karların arasından boy veren mor menekşeleri, onların güzelliğini hâlâ anımsarım. Benim Talas ile yolum, ben farkına varmadan, Bitlis'te kesişmiş.

Bitlis Valisi asım Güreli adında muhterem bir zat. Bir gün babamı çağırıp, "komiser Bey, benim iki oğlum okullarından sömestr tatili için geldi. Müsamere yapmak istiyorlar. Kendilerine kelepçe lâzımmış. İlgilenmeni ve onların müsamerelelerini rahatsız edilmeden sağlamanı rica ediyorum." demiş. Babam bu iki genç öğrenciyle tanışmış, isteklerini yerine getirmiş ve müsamere çalışmaları sırasında onlara, siz nerede okuyorsunuz?" diye bir soru sormuş .İki kardeş

havalı bir biçimde,”Biz Talas Amerikan Orta Okulu’nda okuyoruz” demişler. Babam çocukların yaratıcılığından, Bitlis gibi bir yerde 1945 yılında müsamere sergilemelerinden çok etkilenmiş ve kendi kendine, “Vali akıllı bir adamdır, onun çocuklarını okuttuğu okul mutlaka çok güzeldir, ben de oğlumu o okula göndereceğim.” diye kendi kendine bir karar vermiş. Bu kararını ne anneme, ne de bana açıklamadığını biliyorum.

Bitlis’ten Çankırı’ya tayini çıkan babam beni son sınıfı okumam için bir ilkokula kaydettirdi. İlkokul bitti, ortaokul başladı. Orta ikiye geçtiğim 1947 yılı yaz başında babam bir gün elinde bir mektupla eve geldiğinde heyecanlıydı. “Hazırlan eylül ayında Talas’ta okula başlayacaksın.” dedi. Meğer babam Talas’ı ve okulu bulmuş, Okul idaresi ile yazışmış ve benim okula kabulüm için başvurmuş. Gelen yazı benim 551 okul numarası ile okula kabul edildiğimi bildiren mektupmuş. Okul için gerekli eşya listesi yazılmış ve hepsine 551 numarasının işlenmesi istenmiş.

O yaz ailede bir düğün heyecanı vardı. Okulun istediği eşyalar alınıyor, numaram işleniyordu. Babamın maaşından başka geliri yoktu. Bugün düşünüyorum da bir polis memurunun böyle bir parasal yük altına nasıl girdiğine hayret ediyorum. O yaz babamın tayini Zonguldak’ın Kozlu kasabasına çıktı. Kozlu’da kapı komşumuz bir bakkaldı. Eylül başında birgün bizim evde ne kadar halı varsa bakkalın evine taşındığında buna bir anlam verememiştim. Sonra anladım ki babam okul taksitini ödemek için bakkaldan borç alıyor ve karşılığında tek maddi varlığımız olan halıları rehin ediyordu. Rehin parası yetmedi annemin birkaç bileziği de elden çıkarıldı. Ve sonunda bir akşam Zonguldak Garı’ndan trene bindik. Babam kendisine bir sülüs (görev kağıdı) çıkarmış. Parasız yolculuk yapacak, bana da üçüncü mevki bir bilet almıştı. O gece tahta sıralarda uyuyarak sabah vakti Irmak İstasyonu’na vardık. Ankara’dan gelen tren ancak öğleden sonra gelebildi. Ankara treni Kayseri İstasyonu’na gece karanlığında, akşam on sularında varabilmişti. Garın kasvetli, loş bir görünümü vardı. Başka iki aile daha vardı ama çocukların kim olduğunu anımsamıyorum çünkü şaşkın ve uykusuzdum. Talas nereydi? Amerikan okulu nasıldı? Ailemden aylarca uzak nasıl geçecekti ? gibi bir sürü soru beni sersem etmişti. Sonradan anladım ki babamın Amerikan okulu konusunda başka hayalleri vardı. Öyle ya büyük bir devlet, dünyanın önde gelen bir gücünün okulu da müthiş bir şey olacaktı. Sanırım babam kendini bir peri masalı yaşayacağına inandırmıştı. Biz denklerimizle Kayseri İstasyonu’nun o loş gecesinde orta yerde beklerken yanımıza ufak tefek bir Japon geldi. “Benim

adım Yoshio Fukuyama. Siz Talas için gelmiş olmalısınız. Ben sizi okula götürmeye geldim.” dedi. Babam sarışın, mavi gözlü uzun boylu o filmlerde gördüğü jönlere gibi bir Amerikalı beklerken bir Japon’u görünce fena halde bozulmuştu. Bunu suratının asılmasından anlamıştım.

Günümüzün Amerikalı düşünürlerinden Francis Fukuyama’nın babası Yoshio Fukuyama denklerimizi ve bizi arkası açık kamyonete bindirdi. Adının Tarzan olduğunu öğrendiğimiz bu kamyonet sonradan birçok önemli gelişmeye tanık olacaktı. Gece yarısına doğru karanlığın içinde bir şato gibi duran okul binasının önüne geldik. Denkleri en üstteki yatakhaneye taşıdık. Babam bir battaniye ve nevrime sarılarak, ben yatakta uyuyarak o geceyi geçirdik. O elli kişilik bomboş yatakhane, o eski binayı ve çok sade ortamı gördüğünde babamın Amerikan düşlerinin yerle bir olduğunu sanıyorum.

Sabahleyin babamla okulun arkasındaki Kayabaşı’na gittik. Bir yanda Kayseri Ovası, bir yanda görkemli Ali Dağ; müthiş etkileyici idi ama babam son derece huzursuzdu. Babam üzgün bir sesle, “Oğlum kardeşlerin seni özler istersen dönelim.” dedi. Anladım ki babam bu okulu, bu ortamı hiç sevmemişti. Bunu bana açıkça söyleyemiyordu ve kardeş özlemine koz olarak kullanıyordu. Şöyle bir etrafıma baktım. Okul bahçesinde koşuran çocuklar vardı. Ağaçların güz rengi çok güzeldi. Biraz durdum ve o anda hayatımı değiştiren o cümleyi söyledim, “ Baba ben kalacağım.” O cümle hayatımın altın anahtarı oldu ve benim yaşamımın sonrasını belirledi.

Babam üzgündü ama bir şey söylemedi. “Öyleyse ben gidiyorum, sana iyilikler dilerim oğlum.” dedi. Eğildi yanaklarımdan öptü ve Kayabaşı’nın o 140 merdiveninden inmeye başladı. Son merdivene geldiğinde döndü elini salladı ve yürümeye devam etti. Onu gözden kayboluncaya kadar izledim ve o an yanağımdan aşağı yaşlar süzülüğünü farkettim. Hayatta ilk yalnız kalışımı ve karmaşık duygular içindeydim.

Sonra insanı insanı yapan, o küçük çocuklardan adam gibi adam yetiştiren dört yıl süren Talas yılları başladı.. Özgüveni, kendinle barışık yaşamayı, yaptıklarını asla yeterli görmeyip sürekli daha iyisini yapmayı, hayat ile yarışmayı hep orada öğrendik. Hiçbir maddi çıkar beklemeden bildiklerini bizlerle paylaşan o elleri öpülesi hocalarımız. O dağ başında bizlere dayanışmayı, takım ruhunu, insanları sevmeyi öğreten o yeni evliyalar. Talas’ı, Talas’ta boy vermiş fidanları unutmak mümkün mü?

Şimdi düşünüyorum da Talas'a gitmesek hepimizin eksik bir hayatı olacaktı.

Bitlis'te babamın düşüncelerine Talas'ı bir bıçak gibi saplayan Aydın ve Ayhan Güreli kardeşlerdi. Sonradan onlarla çok iyi dost olduk. Şimdi ikisi de rahmetli olan bu dostları rahmetle anıyorum.

Yoksulluğunun içinden bir adam yaratmak amacı ile varını yoğunu ortaya koyan komiser Rifat Ünsal'ın bir şövalye, bir masal kahramanı olduğunu, o cesur adamı şimdi çok daha iyi anlıyorum. Yoksulluğunu ne bana ne etrafına duyurmadı ve beni ezdirmeden okuttu.. Ben milletvekiliyken gittiği kahvede arkadaşları ile benim televizyon konuşmalarımı dinlediğinde ne kadar gururlandığını anlatırken, benim için çektiği sıkıntıları bana helal ettiğini biliyorum.

Benim idolum, benim kahramanım babam 1986 yılında Kocamustafapaşa'daki mütevazı evinde son nefesini verirken ben yanında değildim. O yıl İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın danışmanıydım. Babamın Kocamustafapaşa Sümbül Efendi Camii'ndeki cenaze törenine İstanbul'un tüm Belediye Başkanları, milletvekili dostlarım, partili arkadaşlarım, avukat, hakim, savcı dostlarım geldi. Sümbül Efendi Camii cami olalı böyle görkemli bir kalabalık görmemişti. Babamı Kozlu Mezarlığı'nda bir çelenk dağının altında toprağa verdik. Bana verdikleri yanında bu cenaze töreni hiçbir şeydi.çünkü o bir özveri sembolüydü ve çok daha fazlasını hak ediyordu.

Bana Talas'ın yollarını açan babamı, bana Talas'da yepyeni bir dünyanın kapılarını açan hocalarımı ve bana Talas'ta dostluğu, dayanışmayı, sevgiyi öğreten arkadaşlarımı her geçen gün biraz daha büyüyen bir özlemle arıyorum. Talas'la ilgili olanlardan ölenlerin ruhları şad olsun, yaşayanların yolları açık olsun. . .